

A határokon átívelő nemzeti integráció jegyében

- Hozzászólás Kántor Zoltán tanulmányához a státustörvényről -

A státustörvény annak a felismerésnek a szüleménye, hogy a határon túli magyarság problémáit - a jelenleg fennálló határok között - a szomszédos országok szuverenitását tiszteletben tartva kell megoldani, de meg kell oldani. A nem kívánatos társadalmi folyamatok - a demográfiai fogyás, az asszimiláció, az elvándorlás, a gazdasági pauperizáció, a közvélemény megkeseredése stb. - egyre gyorsulnak a lejtőn, tehát az idő sürgeti az olyan megoldásokat, amelyek nem csak politikai szinten kommunikálhatóak, de a határon túli magyarok személyes életpályájában is éreztetik a hatásukat. A státustörvény éppen ezért nem ideologikus jogszabály. A "dolgot őt, magát nézi": konkrét problémákra konkrét megoldást kínál. Az emberek szolgálatában áll: olyan emberekében, akik azt várják, hogy Magyarország találjon megoldást a problémáikra.

Az államnak az embert kell szolgálnia. A határokon átívelő nemzeti közösségnek is az embert kell szolgálnia. Ha mindkettő az emberért van, akkor nem lehet köztük ellentmondás. A státustörvény olyan igényeket elégít ki, amelyek mintegy hárommillió ember személyes problémáiból fakadnak. Ezek az emberek a szomszédos országok állampolgárai. Egyetlen olyan állam számára sem okozhat a törvény megbotránkozást, amelynek célja, hogy az embereket - köztük saját állampolgárait - szolgálja.

A magyar nemzetpolitikának eme alapvetéseit figyelembe véve megkísérlem helyreigazítani a máskülönben sok helyes megállapítást is tartalmazó vitaindító tanulmány vitatható megállapításait, amelyeket egy ilyen írás műfaji jellegzetességeinél fogva szükségszerűen tartalmaz.

A státustörvény nem foglalkozik a nemzet definíciójával

Minden tévedés forrása, hogy a vitaindító tanulmány szerzője azonosul Tamás Gáspár Miklósnak azzal az állításával, amely szerint "a státustörvény a nemzet újradefiniálását implikálja". Nem implikálja. Ha akarná, sem tudná implikálni. A magyar nemzet határokon átívelő jellege nem fikció, amely tudósi vagy politikusi definíció függvénye lehet, hanem tény. Éppen ezért az is tévedés, hogy ez a törvény a "kisebbségi nemzetépítések" és a "magyarországi nemzetépítés" része lenne. Hogy lenne az, amikor a magyar nemzet a státustörvény megalkotása előtt is létezett?

Szociológiai tény, hogy vannak emberek, akik magyarságuknál fogva egy közösség tagjainak tekintik magukat. Ezt a közösséget hívjuk magyar nemzetnek. Tény, hogy vannak, akik kisebb, és vannak, akik nagyobb mértékben kötődnek hozzá. De az is tény, hogy bár a magyarok jelentős része 80 éve nem Magyarország határai között él, a kötődés virágzik. Az is tény, hogy ebből a kötődésből elvárások táplálkoznak. Elvárások egyrészt azokkal az államokkal szemben, amelyeknek a határon túli magyarok a polgárai, másrészt Magyarországgal szemben. Tény továbbá, hogy ezek az elvárások alapvetően nem politikai jellegűek. De az is tény, hogy ha nem teljesülnek, vagy teljesítésük akadályba ütközik, akkor politikummá válnak.

Mindegy, hogy emelkedett gondolati síkon ki milyen definíciókat fűz ehhez a helyzethez: attól még a tények tények maradnak. És a belőlük következő problémák is tények maradnak, amelyekre megoldást kell találni.

Ez az, amiért a törvény meg sem próbálja "definálni", hogy ki magyar és ki nem. Ez úgyse a törvényalkotó szándékától függ, hanem 15 millió személyes döntéstől. A magyar igazolványt nem általában véve a magyarok kapják, hanem a törvény kedvezményezettjei, akik egyébként magyarok. Hozzá tartozói igazolványt azok a kedvezményezettek kapnak, akik nem magyarok. A kedvezményezettek azért kapják a kedvezményeket és az igazolványt, mert szükségük van rá. Magyarságukból fakadóan - illetve magyar hozzátartozójuknál fogva - van rá szükségük, mert a törvény által megoldandó problémák egyszerre fakadnak a kedvezményezettek személyes helyzetéből és magyarságából. De a kedvezményeket nem azért kapják, mert magyarok, hanem azért, mert olyan problémáik vannak, amelyek magyarságukból erednek, és amelyek megoldását a magyar államtól várják.

A kedvezmények egy részét azért várják éppen a magyar államtól, mert ezeket a kérdéseket csak a magyar állam tudja megoldani. Ilyenek például a magyarországi kulturális, utazási és munkavállalási kedvezmények. A többi

kedvezményt pedig azért kell a magyar államnak biztosítania, mert vannak olyan országok, ahol a magyarok 80 éve hiába várják az ezekkel kapcsolatos problémák megoldását az államtól. Ilyen például az anyanyelvi oktatásban résztvevők esélyegyenlőségének a biztosítása, amely a pályázati úton elnyerhető oktatási-nevelési támogatást teszi indokolttá. A pályázati jelleg azért praktikus, mert nyilvánvalóan csak ott fognak nagyobb számban erre a támogatásra pályázni, ahol az emberek kézzelfoghatóan érzékelik az oktatási hátrányokat. Emellett a határon túli magyarok olyan problémákkal is küzdenek, amelyeket a magyar állam nem tud megoldani. Azok megoldását a magyar kisebbségek kizárólag saját államuktól várhatják. Ezek is fontos kérdések, de a státustörvény ezekkel a problémákkal nem foglalkozik.

Szó sincs tehát arról, hogy "ezek után (...) kodifikálva háromféle magyarságról beszélhetünk, a magyarországi és a Magyarországgal szomszédos államokban élő magyarságról, valamint a nyugati magyar emigrációról". Nincs három magyarság. Pont ellenkezőleg: az egyetlen magyar nemzet határokat átívelő nemzeti integrációja a lényeg. Kétségtelen azonban, hogy van három, jól elkülönülő problémakör. A nyugati magyaroknak más problémái erednek abból, hogy magyarok, mint a szomszédos országok magyarságának. A magyarországi magyaroknak pedig, szeretném hinni, hogy nem származik ebből semmiféle problémájuk. Ez az, amiért zavaros a vitaindítónak az a megállapítása, hogy "elméleti szempontból a törvény akkor lett volna koherens, ha a világon élő összes magyarra vonatkozik". Valójában akkor lenne végrehajthatatlan.

A magyar kisebbségek hármas viszonyrendszerben élnek

A határon túli magyarokat a helyzetükből - a nemzeti közösség szociológiai tényéből - eredő elvárásaik hármas viszonyrendszerbe helyezik. Ennek a háromszögnek az egyik csúcsa a magyar közösség abban az államban, amelyben él, a másik ez az állam (illetve a többségi nemzet), a harmadik pedig az anyaország (illetve annak társadalma). Azért alakult így a hármas viszonyrendszer, mert a határon túli magyarok mind saját államuk, mind Magyarország iránt jelentős elvárásokat táplálnak. Ez a kettős elvárás teszi őket önálló közösséggé. Azért táplálnak mindkét irányban elvárásokat, mert mind saját államuk társadalmában, mind a határokon átívelő magyar nemzetben történelmi adottságként benne élnek. A kettő nem egymás alternatívája, hanem két egyszerre létező tény. Ezért nem állítható szembe egymással a szomszédos országok társadalmába való illeszkedésük és a magyar nemzethez való tartozásuk. És nem állítható szembe egymással az ezekből eredő problémák kezelése sem.

A helyzet ugyanis akkor és csak akkor jó, ha a hármas viszonyrendszer mindhárom oldalán harmónia uralkodik. Tehát mind a magyar-magyar viszony, mind a többség-kisebbség (illetve az állam-kisebbség) viszony, mind az államközi viszony olyan, amiben mindenki jól érzi magát. Ha ez megvalósul, az emberileg mindenkinek jó, politikailag pedig azt jelenti, hogy a stabilitás a nemzetiségi kérdés szempontjából kikezdzhetetlen.

A státustörvény ennek a viszonyrendszernek a határon túli magyarság és Magyarország közötti részével, a nemzeti integrációval foglalkozik. Azért foglalkozik vele, mert - mint a vitaindító igen tárgyyszerűen kifejti - a határon túli magyarok ezt kérték. A MÁÉRT keretében megfogalmazták az igényüket, hogy a magyar állam foglalkozzon a kérdéssel, majd részt vettek a törvény kidolgozásában is, hogy az megfeleljen elvárásaiknak. Ebből a szempontból a vitaindítónak csak az a kijelentése szorul kiigazításra, amely szerint a státustörvény szempontjából "A MÁÉRT (...) szimbolikus volta sokkal fontosabb, mint tényleges politikai súlya". Pont fordított a helyzet. A MÁÉRT-nak fontos szimbolikus szerepe van, de ennél sokkal fontosabb a politikai súlya. Ha nincs MÁÉRT, nincs státustörvény. Ezt azért szükséges tisztázni, mert különben úgy tűnhet, hogy a törvény a magyar kormány találmánya. De nem az. A törvény a határon túli magyarok találmánya, amelyből a magyar kormány és az országgyűlés a kölcsönös érdekek alapján magára vállalta a ráeső részt.

A MÁÉRT politikailag azért nagyon jelentős, mert a nemzetpolitikai egyeztetés legfelsőbb fóruma. Háromféle egyeztetés folyik a MÁÉRT keretében. Itt egyeztetnek egymással a határon túli magyarok. Itt egyeztet a magyar állam és a határon túli magyarság. S végül itt folyik a legfontosabb és leghatékonyabb nemzetpolitikai egyeztetés a magyarországi politikai erők között is. A MÁÉRT keretében eddig mindig szélesebb konszenzus alakult ki a nemzetpolitikáról a magyarországi politikai erők között, mint a Parlamentben.

A törvény a személyes életpálya-célok megvalósítását segíti

Több státustörvény van Európában, de a miénk annyiban egyedülálló, hogy a kedvezményezett körét nem a vér szerinti származás, hanem a szabad identitásválasztás határozza meg. Más utat nem választhattunk, hiszen az egész magyar kisebbségpolitikai közgondolkodás alapja az identitásválasztás (és vállalás) szabadsága. A vitatott tanulmány szerzője azt állítja, hogy ez az elv, mint szubjektív kritérium, "eleve ütközött a nyelvismeret, illetve a magyar

intézményekhez (...) való tartozás objektív kritériumaival". Ez a szabad identitásválasztás fogalmának a félreértése. Az identitásválasztás szabadsága nem jelent sem identitásnélküliséget, sem állandóan változtatott identitást. A szabad identitásválasztás szerint, ha valakinek van alapja arra, hogy egy közösséghez tartozzon, akkor semmilyen külső kényszer nem akadályozhatja abban, hogy ezt a kötődést vállalja és gyakorolja (vagy éppen elutasítsa, és ne gyakorolja), és ezért nem érheti hátrány.

A kritériumok meghatározásának szükségességét európai jogi normaként a Velencei Bizottság konklúziója is kimondja. A kritériumokra azért van szükség, hogy az anyaországi kedvezmények csak olyan embereket illessenek meg, akik kedvezményezésével a törvény legitim célja megvalósul. (A legitim cél következetes érvényesítése nagy hangsúlyt kap a bizottsági anyagban.) A magyar állam ennek az elvárásnak a törvény végrehajtási rendeleteiben tesz eleget. Persze itt nem gyökeres koncepcióváltásról van szó, csupán arról, hogy a kritériumokat központilag határoztuk meg, ami eltér az eredeti elképzeléstől, amely szerint a kritériumok meghatározását - a MÁÉRT ajánlásához alkalmazkodva - a regionális sajátosságok szerint rugalmasan lehetett volna konkretizálni. A világos kritériumrendszer azonban a kezdet kezdetétől tervekben volt, ezért soha nem is lehetett kérdéses, hogy a cigány kérelmezők kéréseit miként bíráljuk el. Krasznai József nyílt levelére válaszolva, amelyben erre a problémára kérdezett rá, nyilvánosan kifejtettem, hogy minden olyan roma, cigány vagy roma származású személy, aki eleget tesz a kritériumoknak és igényli a magyar igazolványt vagy a hozzátartozói igazolványt, magától értetődően megkapja azt.

Meglepő Kántor Zoltánnak az a megállapítása, hogy "központi kérdés a törvény tulajdonképpeni célja". A törvénynek semmi más célja nincs, mint ami a preambulumban világosan leíratott: "a szomszédos államokban élő magyaroknak az egységes magyar nemzethez való tartozása, szülőföldjükön való boldogulása, valamint nemzeti azonosságtudata biztosítása". Ezt úgy kell érteni, hogy azoknak az akadályoknak az elhárítása, amelyek ezeknek a céloknak az elérését a magyar-magyar viszonyban megnehezítik. Az értelmezésre azért van szükség, mert a három cél a szomszédos országokban élő magyarok többségének személyes életpálya-víziója, amelyből a kedvezőtlen külső körülmények hatására sokan kénytelenek engedni. Ezeknek a kedvezőtlen körülményeknek az enyhítése viszont közösségi cél, amelyeket jelentős részben adminisztratív és politikai eszközökkel lehet elérni annak érdekében, hogy a határon túli magyarok megvalósíthassák a személyes életpályájukra vonatkozó terveiket.

Magától értetődő, hogy "a státustörvény körüli vitában csak részlegesen derül ki, mi az elképzelés a kisebbségi társadalmakra vonatkozóan". Ez a vita ugyanis másról szól. Nem is szólhat erről, hiszen Magyarországnak nem az a feladata, hogy "elképzelje" a kisebbségi társadalmak jövőjét, hanem az, hogy ezeknek a közösségeknek a saját jövőjükre vonatkozó elképzeléseit a maga legitim eszközeivel támogassa.

A kérdésfeltevés, hogy "a magyar politika mit akar és mit tud kezdeni a magyar kisebbségekkel", ásatag szemléletet testesít meg, ugyanis központi, budapesti irányítást feltételez a nemzetpolitikában, amelynek a határon túli magyarok nem alanyai, hanem tárgyai, vagy - még rosszabb esetben - eszközei lennének. A polgári kormány, amely Magyarország részéről magára vállalta a státustörvény menedzselését, elutasítja ezt a szemléletet. Ha nem utasítaná el, akkor a szomszédos országok méltán vehetnék szemünkre szuverenitásuk megsértését és a területen kívüliséget, aminél kevés dolog áll tőlünk távolabb. Magyarország egyet akar: a kölcsönös érdekek alapján együttműködni a határon túli magyar közösségekkel, és támogatni őket elképzeléseik, céljaik megvalósításában. Az egyes közösségek jövőképét azonban minden közösségnek saját magának kell megalkotnia.

Bár e törvény céljai között ez utóbbi nem szerepel, egyetértek azzal a megállapítással, hogy nagyon fontos a nemzeti alapon való intézményesülés. Azért nem szerepel a célok között, mert valójában nem annyira célról, mint inkább eszközzel van szó. A határon túli magyarok régi elvárása a magyar-magyar kapcsolatok intézményesítése: az, hogy a magyar állam ne csak deklarativan vállaljon szolidaritást a szomszédos országokban élő magyarokkal, hanem intézményesen is. Ez az oka annak, hogy mindenki világosan látja: a magyar-magyar viszonyban jelentkező problémák az államhatárok tiszteletben tartása mellett nem oldhatók meg egyik napról a másikra, hanem állandó jellegű problémakezelésre kell berendezkedni. Ehhez pedig intézményekre, illetve intézményes kapcsolatokra van szükség.

Szintén elfogadhatatlan az az értelmezés, amely mindezt szembehelyezi a területileg illetékes államok kisebbségpolitikai felelősségével, azt állítva, hogy "világosan kivehető a két koncepció közötti különbség". Ha egy mondatban össze lehet foglalni a Velencei Bizottság konklúzióját az európai státustörvényekről, akkor az nem más, mint ennek a szembehelyezésnek az elutasítása. A Velencei Bizottság ugyanis - radikálisan elutasítva a román beadvány erre vonatkozó érvelését - azt mondta ki, hogy az anyaországi kedvezmények legitimek, de ez mit sem változtat a területileg illetékes államok kisebbségpolitikai felelősségén. Mivel egyrészt az, hogy a határon túli magyarság - és még sok más európai kisebbség - integránsan illeszkedik az általa lakott állam társadalmába, másrészt

az, hogy része a vele kulturálisan azonos nemzeti közösségnek, két egyszerre létező valóság, az állami kisebbségpolitikának és az anyaországi támogatásnak is egyszerre, egymást kiegészítve kell megvalósulni. A legtöbb európai státustörvény - köztük a magyar - ezt a célt szolgálja.

Ennek alapján nehéz mit kezdeni a vitaindítónak azzal az állításával, hogy "paradox helyzet alakulhat ki abból, hogy (...) a magyar állam nem működtethet közhivatalokat egy másik állam területén". Teljesen természetes, hogy nem működtethet. Nem is szándékozik működtetni. Ennek nemcsak nemzetközi jogi akadályai lennének, de olyan fölösleges államigazgatási tevékenységet is jelentene, amelyet a magyarországi adófizetők pénzéből kellene finanszírozni, ezért teljesen ellentétes lenne a polgári kormány filozófiájával. Hol itt a paradox helyzet?

Szlovákia és Románia Magyarország mellett saját polgáraival vitatkozik

Itt azonban már egy másik kérdéskör, a státustörvény és a szomszédos országok, illetve a nemzetpolitika és a szomszédosságpolitika közti viszony vizein evezünk. Erre vonatkozóan a vitaindító tanulmány kétszeres tárgyi tévedést tartalmaz, azt állítva, hogy "a szomszédos országok általában elítélően viszonyulnak a státustörvényhez, ami azt jelzi, hogy a kisebbségi és szomszédügyi ügyekben ezeknek az államoknak a politikája a látszat ellenére nem sokat változott". Egyrészt nem igaz, hogy szomszédaink általában elítélik a törvényt, másrészt nem igaz, hogy általában nem változott kisebbség- és szomszédosságpolitikájuk. Hazánkkal hét ország szomszédos, és csak kettő táplál fenntartásokat a törvénnyel szemben.

Úgyszintén kettő kifejezetten támogatásáról biztosította a törvény végrehajtását. Az egyik Horvátország volt, amelynek területén ugyan kis lélekszámú a magyar kisebbség, de amely a kilencvenes években egy másik kisebbség erőszakos anyaországi támogatása miatt rendkívül traumatikus tapasztalatokat szerzett a kisebbségi kérdéstről. Ha van ország, amely számára a területén élő kisebbségek és anyaországuk viszonya joggal neuralgikus pont lehetne, az Horvátország. A magyar törvényre való reagálás azonban azt jelzi, hogy Zágráb nagyon is nyitott a kisebbségek békés anyaországi támogatására. A horvátok utolsó töltényig védekeztek a Milosevic-féle agresszióval szemben, de a szuverenitásukat tiszteletben tartó magyar politikát nyitottan fogadták. Hasonló a helyzet Ukrajnával, ahol viszonylag nagyobb a magyar közösség lélekszáma, és bár olyan tragikus eseményekre nem került sor, mint Horvátországban, de szintén nagyon problematikus a kisebbségi kérdés. Ukrajna nem ellenzi a kisebbségek anyaországi támogatását, ha e mögött nem húzódnak meg geopolitikai háttérszándékok. Horvátország tehát szakított a kommunista Jugoszlávia - sokáig mintaszerűnek tartott, de alapvetően anyaország-ellenes - kisebbségpolitikájával, Ukrajna pedig hasonló mértékben eltávolodott a nemzetiségi kérdés centralizált, ideologikus és merev szovjet felfogásától.

De lehet-e változatlanok tekinteni Szlovénia kisebbségpolitikáját, ahol a német kisebbség - osztrák értékelés szerint - a közeljövőben megkaphatja ugyanazt a státust, mint a többi népcsoport? Vagy igazságos-e változatlanok mondani a osztrák politikát éppen most, amikor a kétnyelvű helységnévtáblák megjelentek a magyar falvakban? És akkor nem beszélünk Szerbiáról, ahol az etnikai tisztogatás politikája után készül az új kisebbségi törvény, folynak a tárgyalások a vajdasági autonómia visszaadásáról, változóban van a bolgár kisebbség helyzete, és a korábbiaknál sokkal nyitottabban közelítik meg az albán kérdést.

Valójában tehát a magyar státustörvényhez való támogató vagy közömbös viszonyulás a szomszédos országok többségében a kisebbségpolitikai szemlélet radikális változását tükrözi. Nyilvánvaló, hogy vannak és még sokáig lesznek problematikus kérdések ezekben az országokban, de az a felismerés mindenütt kezd kibontakozni, hogy a területükön élő kisebbségek az ő állampolgári közösségük részei, ezért a kisebbségek érdekei az államérdek alkotóelemét képezik. Ennek következménye, hogy amit a szlovéniai, horvátországi, szerbiai és ukrainai magyarság legitim úton kért Magyarországtól, az nemhogy nem irányul az adott ország ellen, hanem akár egybe is eshet az érdekeivel.

Ennek alapján nem érthetünk egyet Kántor Zoltánnak azzal a megállapításával, hogy "nem lenne szükség státustörvényre és magyar állami támogatásra, ha (...) az illető országok (...) pozitívan (...) viszonyulnak a nemzeti kisebbségekhez". De igen! Hiszen a felsorolt példák azt bizonyítják, hogy amelyik ország pozitívan viszonyul a kisebbségeihez, az megérti, hogy magyar nemzetiségű állampolgárainak szüksége van anyaországi kapcsolatokra, és megérti, ha szükség van ennek intézményesítésére is. Igaz ugyan, hogy a státustörvénynek van egy olyan vonulata, amely a kisebbségjogi hiányosságok ellensúlyozását célozza, de a lényeg a magyar-magyar kapcsolatok problémáinak a feloldása, aminek viszonylag kevés köze van a szomszédos országok kisebbségpolitikájához.

Való igaz azonban, hogy két szomszédos ország nem jutott el arra a felismerésre, amelyre a másik négy érintett. A két országban azonban nemcsak az a hasonlóság, hogy neuralgikusan reagálnak a státustörvényre. És nemcsak az, hogy - Horvátországgal vagy Ukrajnával ellentétben - semmiféle rossz tapasztalatot nem szereztek a kilencvenes években egy kisebbség és az anyaországa közti kapcsolatokról. És még nem is csak abban egyformák, hogy ebben a két országban él a két legnagyobb határon túli magyar közösség. Hanem abban is, hogy mindkét ország, de különösen Szlovákia jogrendszerében, illetve politikai gyakorlatában - mint erre Kántor céloz is - súlyosan diszkriminatív elemek vannak, amelyeket a magyar kisebbség kormánytényezőként sem tudott megszüntetni.

Csak ennek a két országnak a viszonylatában értelmezhető egyáltalán a bevezető tanulmányban az a sarkalatos megállapítása, hogy "Magyarország vagy lemond a határon túli kisebbségei támogatásáról, vagy vállalja a folyamatos konfliktust". De ebben a két viszonylatban is pontatlan a megfogalmazás, ugyanis az következik belőle, hogy amennyiben lemondunk az erdélyi és a szlovákiai magyarság irántunk táplált igényeinek a teljesítéséről, akkor megszűnik a konfliktus. Tapasztalati tény, hogy ez nem igaz. A politikai súrlódás Szlovákiával és Romániával sosem csökkent a magyar-magyar viszony lazulásával, illetve a magyarországi támogatások visszafogásával arányosan, jóllehet az anyaország nemzetpolitikája 1945 óta erős hullámzást mutatott. Jó példa erre, hogy Ceausescu végig a magyar irredenta ideáltípusát kereste Kádárban. Meciar pedig éppen akkor "keményített" be, amikor a Horn-kormány külpolitikája eltávolodott a szlovákiai magyarok elvárásaitól.

Romániának és (Cseh-)Szlovákiának ugyanis sosem igazán Magyarországgal volt problémája, hanem saját magyar nemzetiségű állampolgáraival, de mivel Magyarország - akarja, nem akarja - a határon túli magyarok anyaországa, ezért a két szomszédos ország belső, kisebbségpolitikai konfliktusa óhatatlanul kivetült és kivetül az államközi viszonyra. A státustörvénnyel is ez történt. Formálisan ugyan a két állam viszonyában jelenik meg a nézeteltérés, hiszen magyar állami törvényről van szó, de az igazi vita a román, illetve a szlovák állam és a magyar nemzetiségű román, illetve szlovák állampolgárok közössége között folyik. Amit ez a két ország Magyarország szemére vet, az nem más, mint az, hogy teljesíteni mertük az ő állampolgáraik hozzánk intézett kérését. Szlovák részről még az a paradoxon is fennáll, hogy a szlovák diplomácia egy olyan törvény ellen lobbizik, amelynek egyik fontos mintája éppen a szlovák státustörvény.

Ennek ellenére a státustörvénnyel kapcsolatos román és szlovák ellenérzésekre Magyarország maximális figyelmet fordít, és akár a végtelenségig is kész folytatni a konzultációkat a két országgal. Itt, Budapesten "két tűz között" vagyunk. Nekünk a két állam és a hárommillió határon túli magyar érzékenységére egyaránt ügyelnünk kell. Nem érjük be azzal, hogy ne sértsük meg a szomszédos országok - köztük Románia és Szlovákia - szuverenitását, de azt szeretnénk, hogy ennek látszata se keletkezzék. Ugyanakkor azzal sem érhetjük be, hogy nem térünk ki a határon túli magyarok irántunk táplált igényei elől, de ennek a látszatát sem szabad keltenünk, mert a látszat önmagában véve is gyorsítja a nemkívánatos társadalmi folyamatokat.

Megfontolunk minden olyan javaslatot, amely úgy veszi elejét a román és szlovák ellenérzéseknek, hogy a törvény célkitűzései ne sérüljenek. Alapvetően azonban arra számítunk, hogy a státustörvény hatálybalépése és működése oszlatja majd el a román és szlovák fenntartásokat, mivel be fogja bizonyítani a fenntartások alaptalanságát.

- [Kántor Zoltán: A státustörvény: nemzetpolitika vagy a kisebbségvédelem új megközelítése?](#)
- [Bakk Miklós: A menetközbeni paradigma](#)
- [Bauer Tamás: A státustörvény: kisebbségvédelem helyett "nemzetpolitika"](#)
- [Bíró Béla: Megkülönböztetett diszkrimináció?](#)
- [Bodó Barna: Eseménytörténet és szellemrajz](#)
- [Borbély Zsolt Attila: A státustörvény: magyar nemzetstratégiai alapvetés és nemzetpolitikai lakmuszpapír](#)
- [Brigid Fowler: Hozzászólás Kántor Zoltán vitaindító írásához](#)
- [Majtényi Balázs: A szomszédos államokban élő magyarokról szóló törvény vitás jogi kérdései](#)
- [Németh Zsolt: A határokon átívelő nemzeti integráció jegyében](#)
- [Tabajdi Csaba: A kedvezménytörvény 1989-ben kezdődött a kisebbségi rendszerváltozás folyamatában](#)
- [Tóth Judit: Sem nemzetpolitika, sem kisebbségvédelem](#)
- [Plugor Magor: A státustörvény vitája a Magyar Hírlapban](#)
- [2001. évi LXII. Törvény a szomszédos államokban élő magyarokról](#)
- [A Velencei Bizottság jelentése a nemzeti kisebbségek számára az anyaállamok által biztosított kedvezményes bánásmódról](#)
- [A Magyar Köztársaság Kormányának és Románia Kormányának egyetértési nyilatkozata](#)

- John Hutchinson: Etnicitás és modern nemzetek
- Bárdi Nándor - Kovács Éva - Misovicz Tibor: Politikai attitűdök, nemzeti önképek az erdélyi magyarság körében (1997)
- Fráter Olivér: Kivándorlás és menekültügyi kérdés a székelyudvarhelyi református egyházközség számadatai tükrében (1908-1936)
- Kántor Zoltán: Az RMDSZ és a romániai magyar társadalom: alternatívák vagy kényszerpályák?
- Salat Levente: Javaslat a romániai magyar kisebbségi társadalom intézményes keretének megreformálására
- Veress Emőd: Észrevételek a törvényerejű kormányrendeletek romániai gyakorlatáról
- Alt Mónika - Boga Emese: Se vele, se nélküle
- Csata Zsombor: A politikai-adminisztratív elit változásai Csíkszeredában
- Gerencsér Balázs - Juhász Albin: A kisebbségvédelem megvalósulása a nemzetközi szervezetekben (ENSZ, ET, EBESZ, KEK)
- A nemzetiségi irodalom válogatott bibliográfiája 1990

(c) Jakabffy Elemér Alapítvány, Media Index Egyesület 1999-2004
Impresszum | Médiaajánlat | Adatvédelmi záradék